ಪ್ರತಿಬಿಂಬ

PRATIBIMBA –Multidisciplinary Kannada Research Journal of IIMRD
ISSN: 2582-2284
Vol-3 Issue 5, MAR-APR 2022, Pp. 68-81.
©*IIMRD*, Mysuru

IIMRD JOURNALS
www.iimrd.com

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ: ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ರಾಜಪ್ಪ ಎಸ್*

*ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ವಿಜಯನಗರ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಬಳ್ಳಾರಿ

ಸಾರಾಂಶ: (Abstract)

ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿನ ಅಸಮಾನತೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಮಾದರಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಂಕಿ–ಅಂಶಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವರದಿಗಳಿಂದ (1991, 2001 ಮತ್ತು 2014) ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅನಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಮೋರನ್ ಅನಮಾನತೆಯ ಸೂಚ್ಯಂಕ LISA (Local Index of Spatial Association) ವಿಭಾಗದ ಮತ್ತು LISA ಮಹತ್ವದ ನಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಮಾಪನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮ್ಯಾಪಿಂಗ್ ಅಧ್ಯಯನವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ಸೂಚ್ಯಂಕವನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಅಸಮಾನತೆಯ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲು ಮೋರನ್ ಅಸಮಾನತೆ ಸೂಚ್ಯಂಕವು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅವಲಂಬನೆ ಸಹ–ಸಂಬಧದ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಅದರ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಮೋರನ್ ಅಸಮಾನತೆಯ ಸೂಚಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೂಂಡು ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಅಂದಾಜು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಅಸಮಾನತೆ ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಾಂದ್ರತೆಯು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ನಿರ್ಧಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೈದರಾಬಾದ್–ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಭಾಗವು ಕಡಿಮೆ ಮಟ್ಟದ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತವೆ.

ಮುಖ್ಯಪದಗಳು (Keywords): *ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆ,* ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆ.

ಪೀಠಿಕೆ

ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಅಂತರ–ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಅಸ್ಥಿತ್ವದಲ್ಲಿವೆ ಮತ್ತು ಅದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಏರುತ್ತಿದೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ವಿತ್ತೀಯವಲ್ಲದ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಅವು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಉಲ್ಬಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ವಾದಿಸಲಾಗಿದೆ[1]. ಈ ಅಧ್ಯಯನದ

[1] The interest in human development can be found in the works of Aristotle, Immanuel Kant, John Rawls, Adam smith and Karl Marx. UDNP (1990) Human development report, UNDP.

Please cite this article as: ರಾಜಪ್ಪ ಎಸ್. (2022). ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ: ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ. ಪ್ರತಿಬಿಂಬ: *ಮಲ್ಟಿಡಿಸಿಪ್ಲಿನರಿ ಕನ್ನಡ ರೀಸರ್ಚ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಐಐಎಂಆರ್‌ಡಿ, 3(5). ಪು.ಸಂ.* 68–81.

ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಪುರಾವೆಗಳಿಂದ ಅಸಮಾನತೆಯ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಏರಿಕೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಬೆಳವಣಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೇರಿತ ಅಸಮಾನತೆಗಳು. ವೇಗವರ್ಧಿತ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚಕಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಆರ್ಥಿಕ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚಕಗಳಲ್ಲಿನ ಸಾಧನೆಗಳು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. 1990ರಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚಕವನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಯಿತು. ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು (ಯು.ಎನ್.ಡಿ.ಪಿ) ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಜೀವನದ ಗುಣಮಟ್ಟ ಸೂಚಕವನ್ನು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕ (ಎಚ್.ಡಿ.ಐ) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕವು ಮಾನವನ ಮೂಲಭೂತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಾದ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯು 1990ರಿಂದೀಚೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚಕಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇಂದು ವಿಶ್ವದ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚಿಯ ಮೂಲಕ ಅಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚಕವನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಮಹಬೂಬ್ ಉಲ್ ಹಕ್ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಡಾ. ಅಮರ್ತ್ಯಸೇನ್ ಇವರ ಪಾತ್ರ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದುದು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಅಸಮಾನತೆಗಳಿವೆ. ಈ ಅಸಮಾನತೆಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿವೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿವೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕಡಿಮೆ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಅಸಮಾನತೆಯು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅವಕಾಶಗಳಲ್ಲಿನ ತೀವ್ರ ಅಸಮಾನತೆಗಳು ಮತ್ತು ಮಾನವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಜೀವನ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ಪ್ರಭಾವಗಳಿವೆ. ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯಲ್ಲಿನ ಅಸಮಾನತೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕ (ಎಚ್.ಡಿ.ಐ) ಮಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದ್ದು, ಜೀವನದ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾರೆ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುತ್ತದೆ.[2] ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕವು ಯೋಗ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲು ಅಮರ್ತ್ಯಸೇನ್‌ರವರ "ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು" ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ತಲಾವಾರು ಆದಾಯದಂತಹ (ಸೇನ್, 1985) ಗುರಿಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಒತ್ತಿಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯ ಜೀವನಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯ ಮೂರು ಪ್ರಮುಖ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚಕದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಸಾಧನವಾಗಿವೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ

ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ

[2] Madhusudan Gosh (2011) Regional Inequality in Education, Health and Human Development, Indian Journal of Human Development, Vol.5, (1).

ಅಸಮಾನತೆಗಳು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಯೋಜನೆಗಳ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ವಾದಿಸಲಾಗಿದೆ (ಮಿರ್ಡಾಲ್, 1957). ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂದವು ಅಲ್ಪಾವದಿಯಲ್ಲಿ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದೆ ಎಂದು (ಮೆಹ್ತಾ, 2003) ರವರು ಗಮನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ದೀರ್ಘಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇವರೆಡರ ನಡುವಿನ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂಪರ್ಕಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿವೆ. ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಂಪರ್ಕಗಳು ಬಲವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮರು ಸಂಪರ್ಕಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅವರು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು. ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ (2009) ಕುಜ್ನೆಟ್ಸ್‌ರವರು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ರಾಜ್ಯಗಳಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಆದಾಯ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರು. ಸರಾಸರಿ ಆದಾಯದ ಸರಾಸರಿ–ಆಧಾರಿತ ಅಂದಾಜಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ರಾಜ್ಯಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದವು; ಆದಾಗ್ಯೂ ಅಧ್ಯಯನವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂತರ–ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಅಸಮಾನತೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ–ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಭಾವಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕ್ರೋಢೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಸ್ಪರ್ಧೆ–ಆಧಾರಿತ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಾದ್ಯಂತ ಅಂತರ್ಗತ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಹೂಡಿಕೆಯ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಕರಣವಾಗಿದೆ. ಸಬ್ಯಸಾಚಿ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿವೇಲ್ (2007) ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ಮೇಲೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಪರವಾದ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ವಲಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯು 1980ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬದಲಾಗದೆ ಉಳಿದಿದೆ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಏರಿದೆ ಎಂದು ಫಲಿತಾಂಶಗಳು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ವಲಯಗಳಿಂದ ತಲಾವಾರು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಮೊದಲು ಒಮ್ಮುಖವಾಗಿ ನಂತರ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. ಖಂಡು (2010) ಆದಾಯ, ಬಳಕೆ, ಬಡತನ, ಉದ್ಯೋಗ, ನಗರೀಕರಣ ಮತ್ತು ವಲಸೆಯಂತಹ ಬಹು ನಿಯತಾಂಕಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ, ಭಾರತದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ರಚನೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ. ಕಳೆದ ಎರಡು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಜಾಗತೀಕರಣದ ನಂತರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಅಧ್ಯಯನವು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದೆ. ಮಜುಂದಾರ್ (2004) ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರಿಕರಿಸಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಕೇರಳ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಂತಹ ರಾಜ್ಯಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಗುಜರಾತ್ ಕಡಿಮೆ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹೊರತಾಗಿಯೂ, ತಲಾ ನಿವ್ವಳ ರಾಜ್ಯ ದೇಶೀಯ ಉತ್ಪನ್ನದಲ್ಲಿ (PCNSDP) ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದೆ. ರವೀಂದ್ರ ಮತ್ತು ದೋಲಾಕಿಯಾ (2003) ಎರಡು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ

ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ನಡುವಿನ ಕಾರಣದ ಎರಡು–ಮಾರ್ಗದ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರು. ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚಕಗಳು ತಲಾ ಆದಾಯದ ಪರಿಣಾಮವು ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧದ ರಚನೆಯು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ, ಆದರೆ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಮ್ಮುಖ ಸಂಬಂದವು ಅಧಿಕಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ನಿರಂಜನ್ (2020) ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಸೂಕ್ತ ಉಪ–ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಕಿ ಮತ್ತು ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು 2030ರ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಬಡತನದ ಅಭಾವಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ–ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಟ್ಟಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಸೇವೆಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಧಾನಗಳು

ಆರ್ಥಿಕ ದತ್ತಾಂಶವು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಇದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ತಂತ್ರಗಳ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಶ್ರೇಣಿಯ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮುವಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನವು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ತನಿಖೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆದಾಯ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಅದರ ಉಪ–ಘಟಕಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಉಪ–ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು, ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು, ಕರ್ನಾಟಕ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ (1991, 2001 ಮತ್ತು 2014)ರ ವರದಿಗಳಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಮೋರನ್ ಅಸಮಾನತೆ ಸೂಚ್ಯಂಕ, LISA ಕ್ಲಸ್ಟರ್ ನಕ್ಷೆಗಳು ಮತ್ತು LISA ಮಹತ್ವದ ನಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅವಲಂಬನೆ/ಸಹ–ಸಂಬಂಧದ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಮೋರನ್ ಅಸಮಾನತೆಯ ಸೂಚಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅದರ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಅಂದಾಜು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಮೋರನ್ ಅಸಮಾನತೆಯ ಸೂಚ್ಯಂಕವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದರ ಸೂತ್ರ ಈ ಮುಂದಿನಂತಿದೆ.

$$I = \frac{n \sum_{i=1}^{n} \sum_{j=1}^{n} w_{ij}(x_i - \bar{x})(x_j - \bar{x})}{\sum_{i-1}^{n} \sum_{j-1}^{n} w_i j \sum_{i-1}^{n} (x_i - \bar{x}^2)} \quad (1)$$

$$Ii = \frac{\sum_{i-1}^{n} \sum_{j-1}^{n} w_{ij}(x_i - \bar{x})(x_j - \bar{x})}{s^2 \sum_{i-1}^{n} \sum_{j-1}^{n} w_i j} \quad (2)$$

ಇಲ್ಲಿ n ಎಂಬುದು ಒಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ: w_{ij} ಒಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ತೂಕ X_i ಮತ್ತು X_j ಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ I ಮತ್ತು j ಪ್ರದೇಶದ $\overline{x} = \sum_{i=j}^{n} x_i$ ನ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ $s^2 = \frac{1}{n}\sum_{i=j}^{n} (x_i - \bar{x})^2$ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳ ಸರಾಸರಿ (I) ಇದು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹ–ಸಂಬಂಧದ ಶೂನ್ಯ ಊಹೆಯೊದಿಂಗೆ, E(I)=-1/(N-1) ನ ಸಂಭವನೀಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು (I) ನಿಂದ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಂಪ್ಯೂಟೆಡ್ ಇಂಡೆಕ್ಸ್ (I) ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ. ಈ ಗುಣಲಕ್ಷಣದ ಒಟ್ಟಾರೆ, ವಿತರಣೆಯನ್ನು ಧನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹ–ಸಂಬಂಧವೆಂದು ನಿರೂಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದು ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮೌಲ್ಯಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಋಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹ–ಸಂಬಂಧ ಎಂದು ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಋಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹ–ಸಂಬಂಧ ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಧನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹ–ಸಂಬಂದವು ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ (ನಿರಂಜನ್–2020). ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಮೋರನ್ ಸೂಚ್ಯಂಕವು ಜಾಗತಿಕ ಪರಸ್ಪರ ಸಹ–ಸಂಬಂಧ ಗುಣಾಂಕವಾಗಿದೆ, ಅಲ್ಲಿ(0) ಮೌಲ್ಯವು ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು 1ರ ಮೌಲ್ಯವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅವಲಂಬನೆ ಅಥವಾ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂದವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮೋರನ್ ಸ್ಕ್ಯಾಟರಪ್ಲಾಟ್ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸುವ ಪ್ರಯೋಜನವೆಂದರೆ ಅದರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರಾಸರಿಯ ಸುತ್ತಗುಣಲಕ್ಷಣದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿತರಣೆಯನ್ನು ಹೋಲಿಸುವುದು. (ಅಬ್ದೆಲ್–ಸಮದ್, 2010).

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹ–ಸಂಬಂಧದ ಸ್ಥಳೀಯ ಸೂಚಕದ ಗುಣಾಂಕದ ಪ್ರತಿ ಅವಲೋಕನಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ (LISA) ಕ್ಲಸ್ಟರ್ ನಕ್ಷೆಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಸೂಚಕವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ವೀಕ್ಷಣೆಗೆ LISA ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕ್ಲಸ್ಟರಿಂಗ್ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ವಿವರಣೆಗಾಗಿ LISAಗಳ ಮೊತ್ತವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹ–ಸಂಬಧದ ಒಟ್ಟಾರೆ ಸೂಚಕಕ್ಕೆ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ (ಆನ್ಸಲಿನ್, 1995). LISA ನಕ್ಷೆಯು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆಯೇ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸದೊಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು–ಹೆಚ್ಚಿನ ದರ ಹೆಚ್ಚು–ಕಡಿಮೆ ದರದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ (ನಿರಂಜನ್, 2020). ಇದು ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಕ್ವಾಡ್ರಾಂಟ್ 1 ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನಾಲ್ಕು ಕ್ವಾಡ್ರಾಂಟಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಲಸ್ಟರ್ ಆಗಿದೆ, ಇದು LISA ನಕ್ಷೆಯ ಅತ್ಯಧಿಕ ಗುಣಾಂಕವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಅತ್ಯುನ್ನತ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ (ಧನಾತ್ಮಕ–ಧನಾತ್ಮಕ). ಕ್ವಾಡ್ರಾಂಟ್ 2 LISAದ ಕಡಿಮೆ ಗುಣಾಂಕದಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದಿರುವ LISAದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗುಣಾಂಕವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಹೆಚ್ಚು–ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ (ಧನಾತ್ಮಕ–ಋಣಾತ್ಮಕ). LISAದ ಕಡಿಮೆ ಗುಣಾಂಕದಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದಿರುವ ಕಡಿಮೆ–ಕಡಿಮೆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಕ್ವಾಡ್ರಾಂಟ್ 3 (ಋಣಾತ್ಮಕ–ಋಣಾತ್ಮಕ)ವಾಗಿ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಚತುರ್ಭುಜ 4 ಕಡಿಮೆ–ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು (ಋಣಾತ್ಮಕ–ಧನಾತ್ಮಕ) ವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, LISA ಕ್ಲಸ್ಟರ್ ನಕ್ಷೆಯು ಮಹತ್ವವಾದ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪರಸ್ಪರ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

LISA ಅಂಕಿ–ಅಂಶಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು. LISA ದತ್ತಾಂಶವು ಮೋರನ್ ಅಸಮಾನತೆಗೆ ಹೋಲುತ್ತವೆ, ಅವುಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಧನಾತ್ಮಕ ಅಥವಾ ಋಣಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಯಾದೃಚ್ಛಿಕವಾಗಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಮತ್ತು ವಿತರಿಸಿದ ದತ್ತಾಂಶಗಳು ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಭಾಹ್ಯಾಕಾಶದದ್ಯಾಂತ ನಿಜವಾದ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಲು LISA ಮಾಂಟೆಕಾರ್ಲೋ ವಿಧಾನವನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಬಳಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಚರ್ಚೆ

ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮಾದರಿಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು 1991, 2001 ಮತ್ತು 2014ರ ವರದಿಯಿಂದ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೈದರಾಬಾದ್–ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಮಟ್ಟದ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಎಂದು ದತ್ತಾಂಶಗಳಿಂದ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಮಧ್ಯಮದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಮತ್ತು ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಂತಹ ಕೆಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಉಳಿದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಮಧ್ಯಮದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಅದೆ ರೀತಿ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಉಡುಪಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಸತತವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅಧ್ಯಯನವು ನಿರ್ಣಯಿಸಬಹುದು.

Fig-1: Spatial Dependence Moran's Scatter Plot HDI-1991, 2001 and 2011

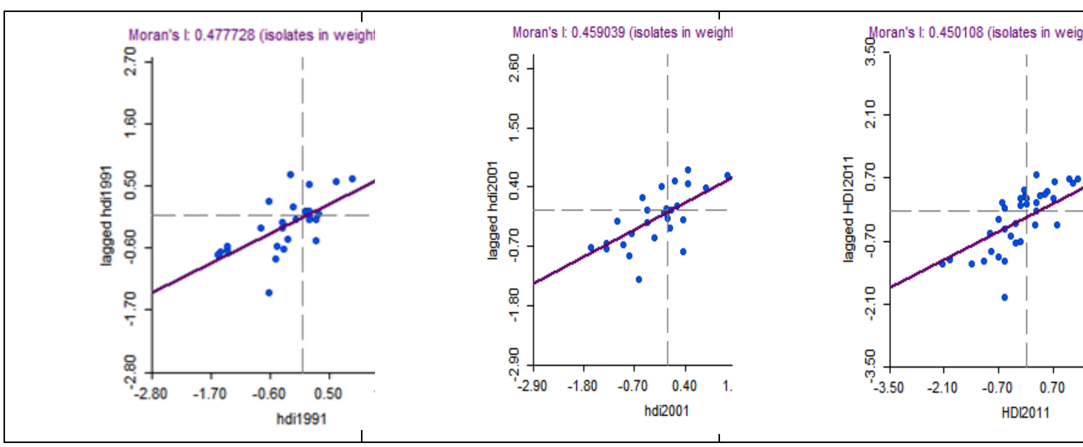

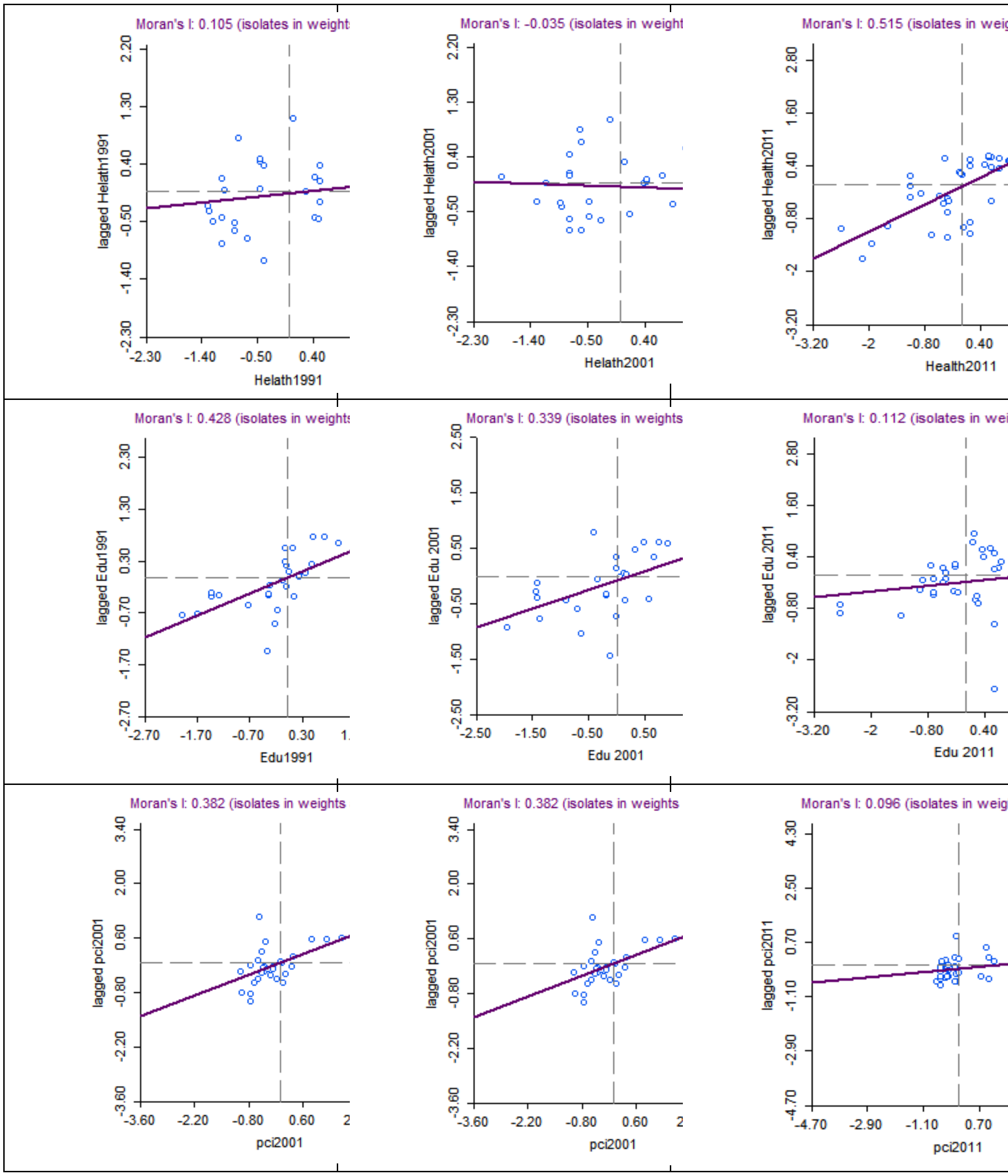

ಚಿತ್ರ 1ರಲ್ಲಿ ಮೋರನ್ ಅಸಮಾನತೆಯ ಸುಚ್ಯಾಂಕವನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗವಾರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯು ಹೇಗೆ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು 1991, 2001 ಮತ್ತು 2011 ರಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೋರನ್ ಅಸಮಾನತೆಯ ನಕ್ಷೆಗಳು ಕಡಿಮೆ–ಕಡಿಮೆ ದರ,

ಹೆಚ್ಚು–ಹೆಚ್ಚು, ಹೆಚ್ಚು–ಕಡಿಮೆ ದರ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ–ಹೆಚ್ಚು ದರ ಇರುವ ವಿಭಾಗಗಳ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಚದುರಿದ ನಕ್ಷೆಗಳು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ, ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯು ಗಮನಿಸುವುದೇನಂದರೆ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಯಾವ ಸ್ಥಳಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಯಾವ ಸ್ಥಳಗಳು ಅಸಮಾನತೆ ಹೊಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲು ಈ ನಕ್ಷೆಗಳು ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿದೆ. ಇದರ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ, 1991ರಲ್ಲಿ ಮೋರನ್ ಅಸಮಾನತೆಯ ಮೌಲ್ಯವು 0.477 ಹೊಂದಿದ್ದು 2001ರಲ್ಲಿ 0.459 ಮೌಲ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ. ಇದು 1991ರ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಈ ನಡುವಿನ ಅವದಿಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮಾನವನಿಗೆ ಸಿಗುವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ತದ ನಂತರ 2011ರ ಅವಧಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಅಸಮಾನತೆಯ ಮೌಲ್ಯವು ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಂತೆ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯ ಸೂಚ್ಯಾಂಕಗಳಾದ ಆರೋಗ್ಯ ಸೂಚ್ಯಾಂಕ, ಶಿಕ್ಷಣ ಸೂಚ್ಯಾಂಕ ಮತ್ತು ಆದಾಯ ಸೂಚ್ಯಾಂಕಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಮಾದಲನೆಯದಾಗಿ, ಆರೋಗ್ಯ ಸೂಚ್ಯಾಂಕವು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸೂಚ್ಯಾಂಕವಗಿದೆ. ಇದರ ಮೋರನ್ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ, 1991ರಲ್ಲಿ (0.105)ನಷ್ಟು ಇದೆ, 2001ರಲ್ಲಿ (0.035) ನಷ್ಟು ಮತ್ತು2011 ರಲ್ಲಿ (0.515) ನಷ್ಟು ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಇದು 1991 ಮತ್ತು 2001ರ ಮೌಲ್ಯಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಎಂದು ಈ ಅಧ್ಯಯನ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ, 1991 ಮತ್ತು 2001 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆ 1991 ಕ್ಕಿಂತ 2001 ರಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ 2011ರಲ್ಲಿ ಅಸಮಾನತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಈ ನಕ್ಷೆಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಹ–ಸಂಬಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮುಂದುವರೆದಂತೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಸೂಚಕದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದಂತೆ, 1991ರಲ್ಲಿ (0.428)ನಷ್ಟು ಹೊಂದಿದ್ದು, 2001ರಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರಾಮಾಣ (0.139)ರಷ್ಟು ಇದೆ, ನಂತರ, 2011 ರಲ್ಲಿ (0.112)ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದೇನಂದರೆ, 1991 ರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಮತ್ತು 2001 ಮತ್ತು 2011ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ, ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಸಮಾನತೆಯು ಈ ಅವಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ತದನಂತರವಾಗಿ, ಆದಾಯದ ಅಸಮಾನತೆಗೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದಂತೆ, 1991 ರಲ್ಲಿ(0.632) ರಷ್ಟು ಮತ್ತು 2001ರಲ್ಲಿ (0.382)ರಷ್ಟು ಇದೆ, ಇದನ್ನು 2011ರ ಆದಾಯದ ಅಸಮಾನತೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ (0.096)ರಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ, ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾರು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳವಾರು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಹೋಲಿಕೆ ಅಥಾವ ಸಹ–ಸಂಬಂದ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೈದಾರಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಭಾಗದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಗುಲಬರ್ಗ, ರಾಯಚೂರು, ಯಾದಗಿರಿ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಬೀದರ್ ಮತ್ತು ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವಿಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಯಚೂರ್ ಮತ್ತು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇನ್ನುಳಿದಂತೆ, ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು ಅಭಿವೃದ್ದಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು ಅಭಿವೃದ್ದಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ಈ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ LISA (ಲಿಸಾ) ನಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

Fig-2: LISA Cluster Maps in HDI 1991, 2001 and 2011

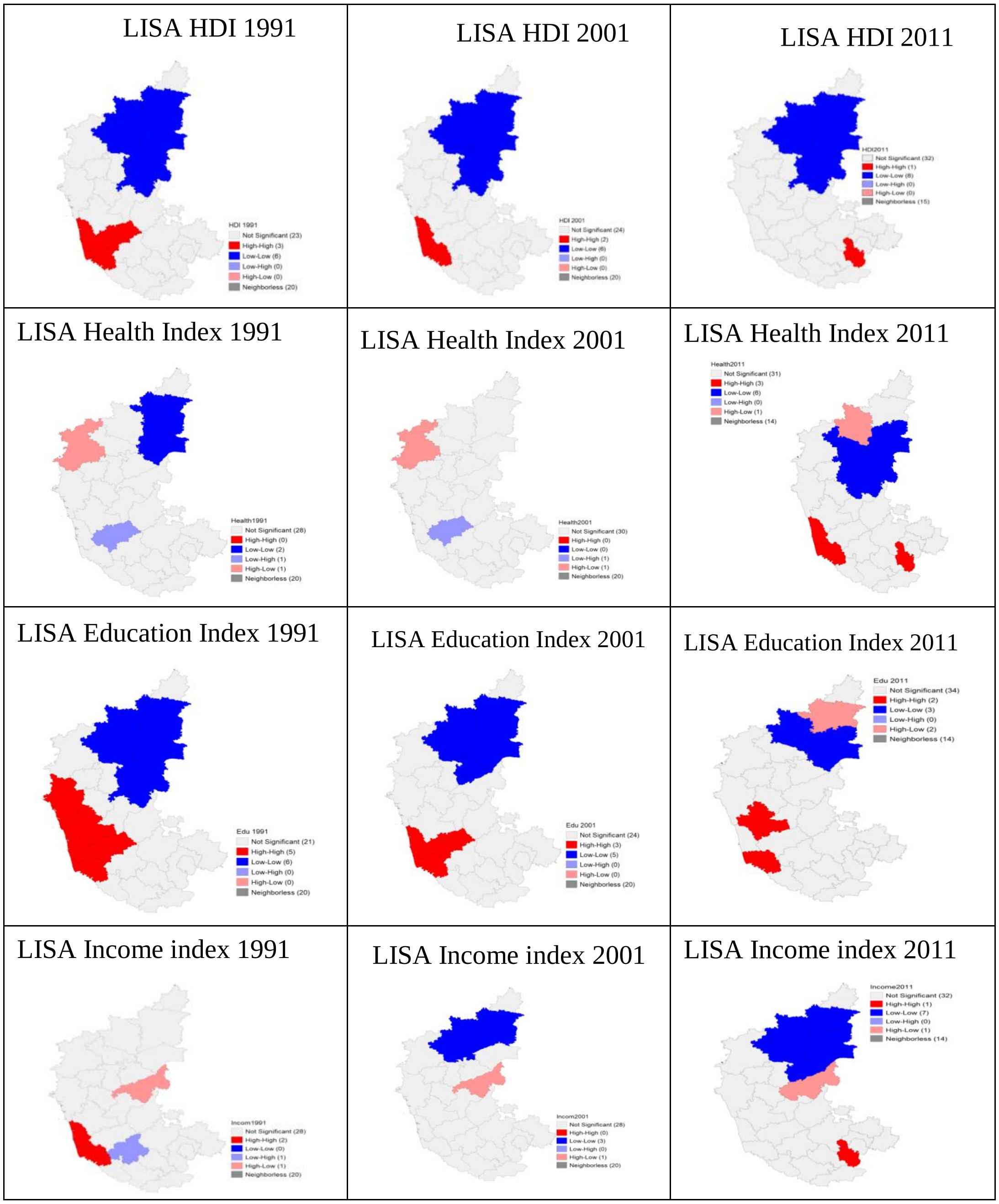

ನಕ್ಷೆ 2. LISA (ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಘದ ಸ್ಥಳೀಯ ಸೂಚಕ) ಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ, ಈ LISA ಗುಂಪುವಾರು ನಕ್ಷೆಗಳು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಐಖಖಂ ನಕ್ಷೆಗಳು ಸ್ಥಳಿಯವಾಗಿ ಯಾವ ಸ್ಥಳಗಳು ಹೆಚ್ಚು ದರ, ಯಾವ ಸ್ಥಳಗಳು ಕಡಿಮೆದರದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು LISA ನಕ್ಷೆಗಳು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ, ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣವು ಗುಂಪುಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಗುಂಪುಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಹಸಿರು ಬಣ್ಣವು ಕಡಿಮೆ ಗುಂಪುಗಳು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಗುಂಪುಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ಗುಂಪುಗಳು ಯಾವುದೆ ರೀತಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ನಕ್ಷೆಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದಂತೆ, 1991ರ ಮಾನವ 'ಅಭಿವೃದ್ದಿಯ ನಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ದರವನ್ನು 3 ಭಾಗಗಳು ಹೋಂದಿವೆ, ಇದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಭಿವೃದ್ದಿ ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. 6 ಭಾಗಗಳು ಕಡಿಮೆ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಳಿಯ ಅಸಮಾನತೆ ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು, ಮುಂದುವರೆದಂತೆ, 2001ರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಭಿವೃದ್ದಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಭಾಗಗಳು 2 ಮತ್ತು 6 ಭಾಗಗಳು

ಕಡಿಮೆ ದರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ನಂತರ, 2011 ರಲ್ಲಿಒಂದು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚು ಅಭಿವೃದ್ದಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಮತ್ತು 8 ಭಾಗಗಳು ಕಡಿಮೆ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು ಸ್ಥಳಿಯ ಅಸಮಾನತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಇನ್ನುಳಿದ, ಗುಂಪುಗಳು ಯಾವುದೆ ರೀತಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯ LISA ನಕ್ಷೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಮುಂದುವರೆದಂತೆ, ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆದಾಯ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ ಮಾದಲನೆಯದಾಗಿ, ಆರೋಗ್ಯ ಸೂಚಕದ LISA ನಕ್ಷೆಗಳು 1991 ರಲ್ಲಿ 2 ಭಾಗಗಳು ಕಡಿಮೆ ದರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಇನ್ನುಳಿದ ಗುಂಪುಗಳು ಒಂದೂಂದು ಭಾಗಗಳು ಹೆಚ್ಚು–ಕಡಿಮೆ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ–ಹೆಚ್ಚು ದರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಸಮಾನತೆ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ನಂತರ, 2001ರಲ್ಲಿ LISA ನಕ್ಷೆಗಳು ಯಾವುದೆ ರೀತಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಒಂದೂಂದು ಭಾಗವು ಹೆಚ್ಚು–ಕಡಿಮೆ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ–ಹೆಚ್ಚು ದರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು 2011ಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, 3 ಭಾಗಗಳು ಹೆಚ್ಚು ದರವನ್ನು 6 ಭಾಗಗಳು ಕಡಿಮೆ ದರದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಆರೋಗ್ಯ ಸೂಚಕವು 1991 ಮತ್ತು 2011ರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಸೂಚಕದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು ಅಸಮಾನತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಶಿಕ್ಷಣ ಸೂಚಕದ LISA ನಕ್ಷೆಗಳ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸೂಚಕವು 1991ರಲ್ಲಿ 5 ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಮತ್ತು 6 ಭಾಗಗಳು ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ನಂತರ 2001ರಲ್ಲಿ 3 ಭಾಗಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ದರವನ್ನು ಮತ್ತು 5 ಭಾಗಗಳು ಕಡಿಮೆ ದರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದಂತೆ, 2011ರಲ್ಲಿ 2 ಭಾಗಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ದರವನ್ನು ಮತ್ತು 3 ಭಾಗಗಳು ಕಡಿಮೆ ದರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ, ನಂತರ 2 ಭಾಗಗಳು ಹೆಚ್ಚು–ಕಡಿಮೆ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ–ಹೆಚ್ಚು ದರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸೂಚಕವು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಹೈದಾರಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಮಾಣ ಅತಿ ಕಡಿಮೆಯಿರುವುದುನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದಂತೆ, ಆದಾಯ ಸೂಚ್ಯಾಂಕದ ನಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, 1991ರಲ್ಲಿ 2 ಭಾಗಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ದರವನ್ನು ಮತ್ತು 1 ಭಾಗವು ಕಡಿಮೆ–ಹೆಚ್ಚು ದರವನ್ನು 1 ಭಾಗವು ಹೆಚ್ಚು–ಕಡಿಮೆ ಹೊಂದಿದೆ. 2001 ರಲ್ಲಿ 3 ಭಾಗಗಳು ಕಡಿಮೆ ದರವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗವು ಹೆಚ್ಚು–ಕಡಿಮೆ ದರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಂತೆ 2011ರಲ್ಲಿ 1 ಭಾಗವು ಹೆಚ್ಚಿನ ದರವನ್ನು, 7 ಭಾಗಗಳು ಕಡಿಮೆ ದರವನ್ನು ಮತ್ತು 1 ಭಾಗವು ಹೆಚ್ಚು–ಕಡಿಮೆ ದರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದರಿಂದ, ಆದಾಯದ LISA ನಕ್ಷೆಗಳ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಾರು ಮತ್ತು ವಿಭಾಗವಾರು ಆದಾಯದ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. 1991ರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಭಾಗಗಳು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. 2011ರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಹೈದಾರಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಭಾಗವು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮೌಲ್ಯ ಕಡಿಮೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಯಚೂರು ಮತ್ತು ಯಾದಗಿರಿ ಭಾಗಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಸ್ಥಳಿಯ ಅಸಮಾನತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

Fig-3: LISA Significant HDI maps 1991, 2001 and 2011

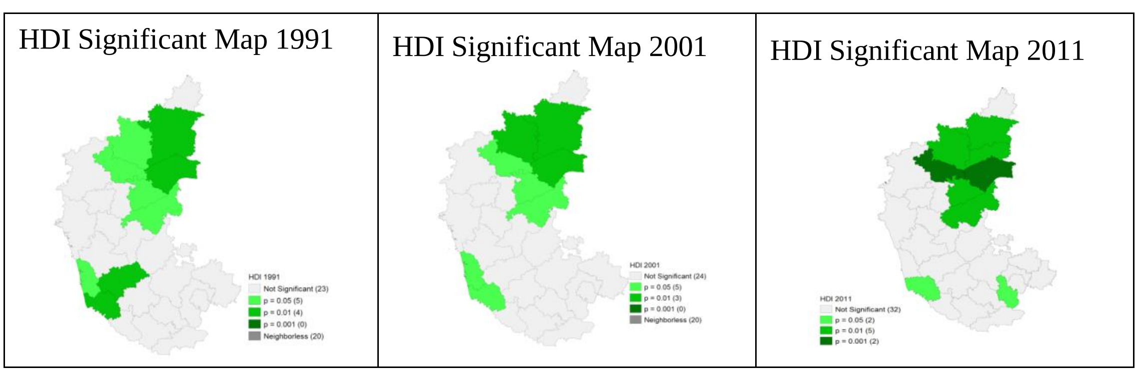

Health Significant Map 1991

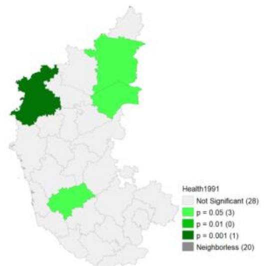

Health Significant Map 2001

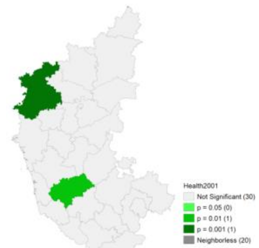

Health Significant Map 2011

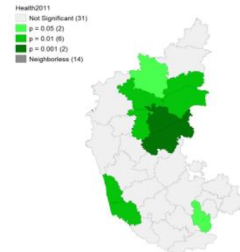

Education Significant Map 1991

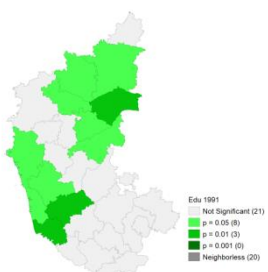

Education Significant Map 2001

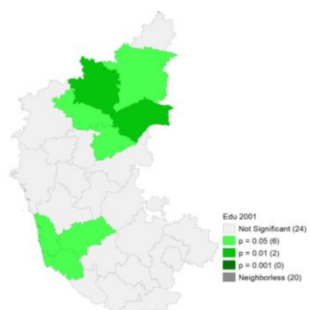

Education Significant Map 2011

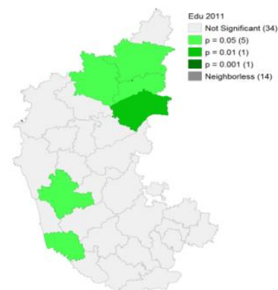

Income Significant Map 1991

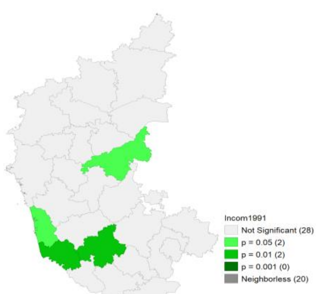

Income Significant Map 2001

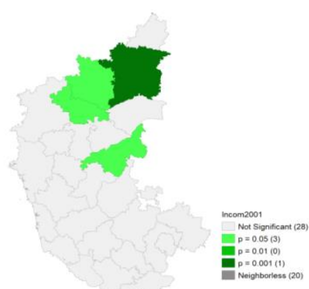

Income Significant Map 2011

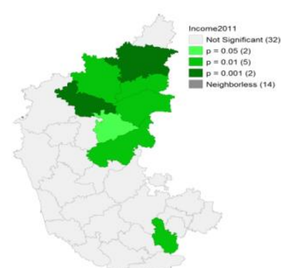

ನಕ್ಷೆ 3. LISA ಮಹತ್ವದ ನಕ್ಷೆಗಳು ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಧಿಸಿದಂತೆ ಮಹತ್ವದ ಫಲಿತಾಂಶವಿದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಉಪ–ಸೂಚಕಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ವಿಭಾಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನವು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯ ಸೂಚಕದ ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆದಾಯ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯ ವರದಿಯು ಮೂರು ದಶಕಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿಭಾಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಮೋರನ್ ಅನಮಾನತೆ ಸೂಚ್ಯಂಕ, ಲಿಸಾ ಮಹತ್ವದ ನಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಮಾಪನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯಲ್ಲಿನ ಅಸಮಾನತೆಯ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲು ಮೋರನ್ ಅಸಮಾನತೆ ಸೂಚ್ಯಂಕವು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅವಲಂಬನೆ/ಸಹ–ಸಂಬಧದ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಅದರ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಮೋರನ್ ಅಸಮಾನತೆಯ ಸೂಚಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೂಂಡು ಅಧ್ಯಯನವು ಅಂದಾಜು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಅಸಮಾನತೆ ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಾಂದ್ರತೆಯು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದವು ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಆ ತಂತ್ರಗಳು, ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೈದರಾಬಾದ್–ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿವೆ ಎಂದು ಗಮನಿಸುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ನೀತಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಮತ್ತು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆಗಳು ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಬಡತನವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇತರ ಅಭಾವಗಳ ಸುಧಾರಿತ ಪ್ರವೇಶ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- Ali, A.S. M. (2010). Spatial Variability in Human Development Patterns in Assiut, Egypt. ISSRI.
- Anselin, R. Florax and Rey. (2010). Advances in Spatial Econometrics: Methodology, Tools and Applications. Springer Berlin Heidelberg.
- Dasgupt. (2016). Status of Development in Meghalaya: An Inter District Analysis, Journal of North East India Studies, ISSN: 2278-1455, 6(2), pp-51-69.
- DHDR. (2014). District Human Development Report. Planning Commission, Government of Karnataka.
- Ghosh, J. N. (2015). Spatial and Social Disparities in Educational Status: A Case of Mayurbhan District in Odisha, India. International Journal of Current Research, 7 (2).

- High Power Committee for Redressed of Regional Imbalances (HPCFRRI) Report. (2002). Government of Karnataka, Bengaluru.
- Kar and Sakthival. (2006). Regional Divergence in India the are of liberalization: A sectoral Decomposition.
- Karnataka Human Development Reports 1999 - 2005.
- Kundu A., K. Varghese. (2010). Regional Inequality and Inclusive Growth in India under Globalization. Oxfam India, New Delhi.
- Neumayer E. (2011). Sustainability and Inequality in Human Development.London School of Economics and Political Science, Department of Geography, UNDP.
- Niranjan. (2020). Spatial Inequality in human development in India- A case study of Karnataka, Elsevier, sustainable futures.
- Kanbur A. J. (2006). Spatial Disparities in Human Development in Indai,United Nations.
- Ravindra, D. A. (2003). Regional Disparity in Economic and Human Development in India. EPW, Vol-38, No-39 , Pp-4166-72.
- S.S. N. (2008). Measuring Key Disparities in Human development:Rationale for Broadening and Micro Perspective. Management Review, 11.
- SINGH, R. (2015). Regional Disparities in The Post Reform India. Modren Geografia, 41-68.
- Suryanarayana, M. H. (2009). Intra-State Economic Disparities: Karnataka and Maharashtra. EPW, 44 (26-27).